СВОБОДА

LIBERTY

Часопис для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза“.

Рôкъ VII. | Мт. Кармель, Па. Четвергъ 9-го Листопада 1899. | Число 45.

КАЛЕНДАРЬ.

Листопадъ.

9	Ч.	† Параскевы, Неон.
10	П.	Анастасія
11	С.	Зиновія, Зиновія
12	Н.	21. Іосафата, Стахія
13	П.	† Космы и Даміана
14	В.	Акиндина
15	С.	Іосифа, Аповла

ШКÔЛЬНЫЙ фондъ!

Здавалось бы, що позабуто на помôчь, яку хочемо нести шкôльнôй молодежи нашôй. Та оно трохи такъ, а трохи не такъ. Позабуто нѣбы, о стôлько, що на порядокъ дневный нашого житя прійшли инші справы, а не забуто, бо справа зъ фондомъ для шкôльнои молодежи не стоить на мѣсци, хоть вôдъ проголошеня першои гадки въ тôй справѣ уплыло не мало часу. За сей фондъ намъ не вôльно забути и не можемо забути! Се справа важна и обходить кождого зъ насъ, котрый хоть ще одробинку чуе себе Русиномъ и любить свôй народъ. Якъ чоловѣкъ, щобы жити, потрѣбуе ѣсти, такъ кождый народъ, щобы жити, потребуе передовсѣмъ науки, — просвѣты, а сей нашъ фондъ мае служити на те, щобы власне нашимъ способнымъ але незаможнымъ дѣтямъ улекшити въ придбаню науки.

О одно лишень треба намъ подбати, а то есть, щобы ту преважну справу поставити на певнѝ торы, якими бы мала поступати скорше и певнымъ крокомъ впередъ. Зъ початку думалось, що може тов. священникôвъ займе ся тою справою, однакъ коли філядельфійскій зъѣздъ не зробивъ великои надѣѣ, то вертаемо до нашои давнои гадки, що сею и тôлько на разѣ сею справою мусить заняти ся особный комітетъ. Де-що въ тôмъ взглядѣ есть вже зроблено, а решту въ короткôмъ часѣ мусить зробити ся.

Шкôльный фондъ стоить теперь такъ:

Въ ч. 17. »Свободы« було оголошено, що зôбрано всего . . . . $29.55.

За той часъ до днесь надôслали дальше:

Пани кольонія:

Джерзи Сити, Н. Дж.	$12.00
Трой, Н. Й.	10.65
Ансонія, Конн. (въ друге)	5.50
о. Ст. Макарь	5.00
о. Ив. Арданъ	5.00
о. Н. Пôдгорецкій	5.00
о. П. Тимкевичъ	5.00
о. А. Бончевскій	5.00
о. Н. Дмитрôвъ	5.00
о. Н. Стефановичъ	5.00
Разомъ:	$92.70

Не забуваймо жъ братя, на сей фондъ и при кождôй нагодѣ памятаймо, що нашѝ здôбнѝ дѣти хочуть вчити ся и потребуючи помочи.

Ansonia, Conn. 18. жовтня.

А. Бончевскій.

РОБОТНИКИ ВЪ ЕВРОПѢ И АМЕРИЦѢ.

Борба робôтникôвъ зъ капіталістами.

Не обôзнаному зô стосунками чоловѣкови здае ся часто, що борба, яку провадять робôтники зъ капіталістами, почалась ось-ось недавно, та що она не може довести до жаднои цѣли, будучи тôлько часовымъ и скоро переминаючимъ объявомъ загального невдоволеня. А оно не такъ. Подивѣмъ ся на Англію. Вже буде сто лѣтъ, якъ та борба тамъ почала ся, а доперва по довгихъ заходахъ зô стороны робôтникôвъ, по страйкахъ, по голодахъ, биткахъ, удалось тамошнымъ робôтникамъ узыскати въ 1871 р. (29 лѣтъ тому) право становити уніи для обороны своихъ интересôвъ, для пôддержаня свого добробыту матеріяльного и духового.

Робôтники стремлять до власти політичнои.

Коли тôлько почали робôтники доходити до розумѣня того, чимъ они суть въ сучастнôмъ свѣтѣ, у нихъ проявилась гадка, що въ жаденъ иншій способъ не можна буде прійти до добра, якъ тôлько політичною дорогою. Оденъ ихъ, нѣмецкій провôдникъ, ходячи зъ мѣста до мѣста, росказувавъ имъ, якъ то почалась теперѣшна суспôльнôсть и якъ теперь по свѣтѣ дѣе ся. Велике знане було у него, надзвычайна быстрота ума и рухливôсть невидана. За кôлька лѣтъ невпинной роботы почалась за его проводомъ партія робôтнича, котра теперь такъ розросла ся по цѣлôмъ свѣтѣ, що нѣгде нема найменшого кутика на земли, де-бъ не було чоловѣка, котрый бы не бажавъ, щобъ на свѣтѣ не було «нѣ хлопа нѣ пана».

Якъ стоять теперь робôтники на свѣтѣ?

Найлѣпше, безперечно, есть имъ у Англіи. Въ уніяхъ есть тамъ оденъ міліонъ шѣсть сотъ пятдесять тысячь людей, зъ чого коло триста тысячь самыхъ соціялістôвъ. Вôсѣмнайцять лѣтъ тому назадъ, не було тамъ анѣ одного соціяліста въ уніяхъ. Чимъ же рôжнять ся соціялисты вôдъ несоціялістôвъ? Не соціялисты кажуть, що мѣжь людьми завсѣгды буде бѣда, бо промыслъ разъ за богато достарчае товарôвъ, другій разъ немае кому ихъ продати и фабрики мусять стояти. А соціялисты кажуть, що то дѣе ся задля того, що капіталисты тримають все въ своихъ рукахъ. Коли продукція буде належати до всѣхъ, бѣдноту можна буде знищити. А ще кажуть, що все богатство походить зъ працѣ; що теперь люде больше мають силы надъ перше незнаными силами природы; и що коли настане соціялістична република, кождый мати буде доволѣ зъ чого жити. Соціялисты не хочуть загарбати чужу власнôсть, тôлько чимъ разъ бôльше забеспечувати тыхъ, котрѝ на чужихъ власностяхъ працюють, и въ той способъ положити конець всякому вызыскови. Тому соціялисты стоять за тымъ, щобы дѣти до певного вѣку не ходили до школы, тому стоять за пенсіями для немочныхъ старцѣвъ, за пôдпомогами для хорыхъ и т. д. Якъ рѣчи теперь стоять въ Англіи, соціялізмъ тамъ буде постôйно ростп, хоть и не богато тамъ буде такихъ затятыхъ соціялістôвъ, якихъ подыбуемо въ Нѣмеччинѣ.

У Францій соціялізмъ росте страшно быстро, якъ можемо бачити зъ того, що двохъ соціялістôвъ французкихъ засѣдае теперь въ міністерствѣ. Въ уніяхъ есть у Францій коло міліонъ робôтникôвъ, зъ чого можь рахувати коло шѣсть сотъ тысячь соціялістôвъ. Въ Нѣмеччинѣ есть въ уніяхъ сѣмь сотъ тысячь, майже всѣ соціялисты. Великою силою розпоряджають тѝ люде такожь въ Бельгіи, Голяндіи, Италіи и Австріи.

Чого хочуть тѝ уніи и тѝ соціялісты?

Щобы коротко вôдповѣсти на се вытане, то треба сказати, що они хочуть передовсѣмъ трохъ рѣчей:

1) щобы люде робили тôлько по вôсѣмъ годинъ;

2) щобы всѣ, котрѝ немають роботы, достали еи;

3) щобы всѣ робôтники, котрѝ черезъ старôсть не можуть робити, мали пенсіи.

Що до першого, то можемо смѣло сказати, що въ Америцѣ могли бы капіталісты завести самѝ коротшій часъ для роботы безъ жаднои шкоды для себе, особливо въ виду величезнои еміграціи.

Що до другого, то справа тыхъ, котрѝ немають роботы, стоить лихо. Въ декотрыхъ краяхъ, де промыслъ стоить низько, неможливо навѣть хоть немного положене незайнятыхъ поправити. Можливымъ се, выдаесь, есть однаковожь въ Англіи и Америцѣ.

Що до третого, то справа пенсій для старыхъ робôтникôвъ въ Англіи невдовзѣ хиба буде порѣшена.

Крôмъ того соціялисты еще жадають инпихъ рѣчей, якъ нпр. того, щобы земля, колеи, майны належали до всего народу. Въ Англіи самѝ властителѣ майнôвъ говорять, що майны мають належати до народу.

Якъ довго будуть тревати „добрѝ часы?“

Всѣлякѝ републиканы кричать ажь до обридженя о теперѣшныхъ добрыхъ часахъ (prosperity). Нашѝ люде мѣркують, що „добрѝ часы“ залежать головно вôдъ републиканôвъ, а тымчасомъ залежить се больше вôдъ свѣтовыхъ стосункôвъ, нѣжь вôдъ цѣлои партіи републиканьскои. Чому-жь теперь добрѝ часы? Найбôльше зависять добрѝ часы вôдъ того, що теперь пробуджують ся промыслово такѝ краѣ, котрѝ недавно ще жадного промыслу не мали. Возьмѣмъ напримѣръ Японію, Египетъ, Хины, Полудневу Африку, Филипины, Кубу, Гаваѣ. Се все новѝ землѣ и всюды тамъ треба товарôвъ, а особливо желѣзныхъ. Въ малôй мѣрѣ «добрѝ часы» зависять тежь и вôдъ републиканôвъ, черезъ те, що они накладають цло на чужѝ товары и черезъ те зносять конкуренцію Америки зъ другими краями свѣта.

Найблисша будучнôсть.

Але тѝ «добрѝ часы» дуже скоро можуть змѣнитись. Англія не буде вже будовати тôлько кораблѣвъ, кôлько недавно будовала, анѣ не потребуе вже тôлько амуніціи для вôйска, якъ потребовала. А въ Штейтахъ черезъ вôйны и тросты нагромадить ся тôлько незадоволеня, що може выбухнути

Революція.

О нѣй такъ пише англійскій організаторъ робôтникôвъ Томъ Менъ (Tom Mann): «Я не можу хвалити ся, що я добре знаю Штейты и тому не хочу вчити робôтникôвъ сего великого и все взростаючого краю. Та коли-бъ я посмѣвъ выразити свою гадку, оперту на пильнôй обсерваціи, то сказавъ-бымь, що въ тôмъ разѣ, коли въ Штейтахъ не буде больше законôвъ охоронюючихъ робôтникôвъ, ся краина, найборше зô всѣхъ, буде образомъ революціи. А коли прійде ся катастрофа, то, якъ історія Штейтôвъ показуе, она готова розтягнути ся и на другѝ краѣ свѣта».

Хто найбольшій ворогъ рускихъ робôтникôвъ?

Зъ того видно, що всѣ робôтники, а такожь и рускѝ, мусять мати ся на осторожности: цента не марнувати, по сальонахъ не пити до мертвого, грошѣ щадити и вчити ся. Се остатне найважнѣйше. Бо коли прійде тяжкій часъ, то хто поможе? Наука одна, коли нема цента въ кишени. Для того, хто лѣпше розумѣе роботу, а коли вôнъ ощадный, то и кепскѝ часы не будуть лихими. А хто ще навчить ся тутешнои мовы, а хто

(Продовжене на другой сторонѣ).

Слово перестороги для богачѣвъ.

Ивана Вульмана (John Woolman*)

ЧАСТЬ I.

Бажане маетку задля самого маетку спиняе зрôстъ морального житя тай допроваджуе до того, що маетки дôстають ся до рукъ самолюбивыхъ людей, що мае лихій вплывъ на суспôльнѝ вôдносины. Бо черезъ ихъ маетокъ за мале число людей працюе надъ пожиточными рѣчами, а декотрѝ люде суть примушенѝ за тяжко працювати, пôдчасъ коли другѝ бажали-бъ мати заняте насущного хлѣба ради — та непотрѣбнѝ, повынаходжуванѝ занятя не позволяють те, служачи тôлько пустôй мамонѣ.

Наслѣдки высокихъ арендъ (рентôвъ).

Аренда вôдъ землѣ есть часто такъ высока, що люде ледви могуть изъ фармъ выжити, а коли они здоровѝ и працьовити, часто больше працюють, якъ сего Богъ вымагае. Часто бачимо волôвъ и коней при роботѣ, якъ тѝ черезъ спеку и працю ледви волочать ся. Тягарь на возахъ, якѝ они тягнуть, есть такъ неразъ важкій, що фѣрманы мусять ихъ пôдъ горбъ, або ѣдучи черезъ болото, батогомъ наганяти. Стисненѝ бѣднѝ люде часто не можуть и даху покласти надъ худобою, щобъ еи передъ бурею охоронити. Се рѣчѣ звычайнѝ, о нихъ и не говорити. А якъ до того ще прійде хороба и неспособнôсть до працѣ, або якъ впаде худобина, або не поведесь гараздъ газдôвство, то люде приходять до того, що заплативши аренду, самѝ не мають зъ чого жити. Тому бѣдна жѣнка, що працюе на родину и заразомъ дозирае хорого, робить тôлько, що еи праця выстарчила бы для двохъ або трехъ. Звôдти грошѣ, якѝ богачь дôстае зъ бѣдного, котрый о много менше заробляе грошей, якъ запрацювавъ, дôстають ся другому бѣдному за роботу при безкористныхъ рѣчахъ для богача.

„Загальна любовь“ против правъ и звычаѣвъ.

Люде, що мають богато землѣ, а жіють вь дусѣ любови; люде, що бачно слѣдять за тымъ, якъ мешкають другѝ на ихъ земли, а котрѝ, не дивлячись зовсѣмъ на звычаѣ свого часу, старають ся свои жаданя примѣнити до загальнои любови, добре творять про бѣдный народъ, не беручи свого доброго дѣла для бѣдныхъ за якусь особливу щедрôсть для тыхъ-же. Ихъ скромне житє будуть наслѣдовати другѝ, а ихъ повôльнôсть въ невыконуваню правъ и звычаѣвъ супроти бѣдныхъ потягне за собою розвôй продукціи пожиточныхъ рѣчей, а знеохотить тыхъ до выставы, котрѝ въ нѣй любують ся, черезъ що она зменшить ся...

ЧАСТЬ II.

Земля есть божа,

Сотворитель землѣ есть еи власлителемъ. Вôнъ давъ намъ жити на нѣй, а наша натура шукае зъ неи житя. Вôнъ есть лагôдный и милосерный для своихъ сотворѣнь; а коли они жіють для цѣли, для якои сотворенѝ, то кожде зъ нихъ мае право жити и нѣхто не може другого житя позбавити.

А люде еи арендують.

Черезъ рôжнѝ згоды и контракты нашихъ попередникôвъ, якъ такожь и нашѝ, декотрѝ люде мають далеко бôльшу частину свѣта, якъ другѝ; и коли тѝ посѣлости служать на добро загалови, то дѣесь по правдѣ; но коли хто задля себе самого заставляе другихъ безъ мѣры працювати, щобы жити собѣ выгôдно, противить ся тому, котрый посѣдае землю; такого поведеня и се не оправдае, що земля дôсталась тамъ комусь вôдъ его попередникôвъ. Добрôсть мае бути добростію а розумна истота мае поводитись розумомъ.

Жаденъ контрактъ не може оправдати гнету.

Хотяй бѣдный занимае нашѝ грунта за обопôльною згодою, на яку вôнъ мусить пристати, то коли мы хочемо наскладати богацтвъ, або жити пôсля звычаѣвъ, котрѝ не мають основы въ правдѣ, тай коли мы вôдъ бѣдного бôльшого труду вымагаемо, якъ годить ся пôсля чистои любови, мы втискаемо ся въ его права, якъ мешканця землѣ, котрои добрый и ласкавый Богъ есть властителемъ, а вôдъ котрого мы землю тôлько арендуемъ. Коли-бъ все непотрѣбне до житя и все бажане зверхнои пышноты було вôдкинене и коли-бъ повсюду рѣчей тôлько пôсля потребы уживано, таке число людей знайшло бы заняте при выробѣ пожиточныхъ рѣчей, що мѣрна робота за благословеньствомъ неба вôдновѣла бы всѣмъ добрымъ бажанямъ людскимъ и достаточне число могло бы занимати ся справами публичными.

ЧАСТЬ III.

Великѝ грунта суть тростомъ*)...

ЧАСТЬ IV.

Нашъ святый Спаситель, научаючи, якъ мы оденъ супроти другого маемо поводити ся, сказавъ: «Що хочете, абы вамъ другѝ робили, то робѣть вы другимъ».

Якъ живуть бѣднѝ!

Коли хто не працюючи тяжко, жіе вь выгодѣ зъ працѣ другихъ, то часто вôнъ не годенъ вôдчути положеня робôтникôвъ и не могучи справедливо осудити працѣ другихъ, не знае, що вôнъ самъ бажавъ бы, коли-бъ тяжко працювавъ зъ року на рôкъ задля насущного хлѣба и задля высокихъ оплатъ. Добре есть тому для богатыхъ плекати нѣжнôсть серця и все лѣпше познакомлювати ся зъ трудами тыхъ, котрѝ въ потѣ чола працюють на свôй хлѣбъ; и все пытати ся себе: чи се мною кермуе любовь, що я сего або того хочу? Чи я маю бажати для себе выгôдного житя длятого, що мои знакомѝ жіють въ выгодѣ?

„Золоте право.“

Коли-бъ богачь, по довшôй розвазѣ, у своимъ сумлѣню побачить, що вôнъ може безъ шкоды покинути своє выгôдне житє длятого, що вôнъ будучи робôтникомъ бажавъ бы, щобы богачѣ жили скромнѣйше, вôнъ тогды зрозумѣвъ бы, що то значать слова: «такъ ты роби другимъ». Божеска любовь не навязала чоловѣкови за строгихъ приписôвъ, тôльки вказала духа братерства и дорогу до щастя, задля котрого мы мусимо все самолюбство покинути.

ЧАСТЬ V.

„Якъ другѝ насъ видять.“

Розважмо положене бѣдного невинного чоловѣка, на котрого богачь, гонячи за богатствомъ и роскошами, наложивъ тяжкѝ тягарѣ; коли-бъ той бѣдака подумавъ, що тягарѣ, якѝ на него вложено, не походять зъ правдивого знаня, то мы можемо собѣ представити, що вôнъ буде мыслити о тôмъ, котрый мôгъ бы бути до него больше людскій. Коли-жь вôнъ змѣркуе, що черезъ его тяжку працю его братъ мае достатки и коли вôнъ побачить, що сей богатый чоловѣкъ есть еще незадоволеный, а противно хоче стати еще богатшимъ накладаючи ще бôльшѝ тягарѣ та тыхъ, котрѝ сидять на его грунтахъ, то вôнъ може легко прійти до тои мысли, що его надуживають. Коли-жь дальше вôнъ розважить, що такъ скрôзь дѣе ся на свѣтѣ и що на те нема порады, то якѝ то жалѣ буде вôнъ заносити передъ престолъ великого и доброго Бога, котрый все сотворивъ и котрый журить ся за всѣ свои сотворѣня! Сей, котрый зъ року на рôкъ працюе для богатства и роскошѣвъ другихъ, розумѣе значѣне тыхъ слôвъ: «Вы розумѣете серце чужинця, бо вы самѝ чужѝ въ краю египетскôмъ».

Богато есть теперь такихъ, котрѝ не розумѣючи серця чужинця, позволяють собѣ на житє изъ другихъ, котрого безконечна доброта для людей не призначила. Коли-бъ они змѣнили житє своихъ робôтникôвъ, коли-бъ они поняли серце того чужинця, и вôдчули, якъ то бѣдно жіе убогій невинный народъ бючись завсе зъ нуждою и працею; коли-бъ тѝ, що кождого дня выгôдно подорожують, працювали такъ, якъ бѣднѝ, до пôзного вечера, а потôмъ доперва пшли до свого дому,

*) Иванъ Вульманъ уродивъ ся въ Northampton, N. J. 1720 р., а умеръ въ Англіи 1772 въ York.

*) Сю часть брошурки пропускаемо, якъ и декотрѝ слѣдуючѝ!

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
Weekly Paper.

The only little Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken and is the best advertising medium.

Published every Thursday at Mt. CARMEL, PA. by the „SVOBODA“ Publishing Co.

All comunications should be addressed to:
„Svoboda“
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рôчна $2.00
До старого краю 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:
To „SVOBODA“
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

НАША ГАЗЕТА ВЫХОДИТЬ ЩО ТЫЖДНЯ ВЪ ЧЕТВЕРЪ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

(Продолжене зô стороны першои.)

буде пильно ходити до вечѣрнои школы англійскои, або и рускои, то тому буде ще лекше. А хто кромѣ того буде свои дѣти добре выховувати, а хто имъ дасть добру науку, а хто имъ не буде жаловати часу для науки, то тому ще разъ лекше буде.

Але суть такѝ люде свои, що нашихъ людей не хочуть на добре вчити, що анѣ для нихъ школъ не тримають, анѣ въ церкви на добру дорогу не провадять, анѣ зъ людьми нашими добре не поводять ся, только ихъ друть, ошукують, пускають имъ рôжнѝ штучки передъ носы, щобы могли утримати ихъ и жите свое неславне и безпожиточне провадити — то що-жь тіи? Тіи суть найгôршѝ вороги народу руского и тіи заслугують на те, щобы народъ зъ ними якъ найскорше справивъ ся, коли тутъ въ Америцѣ хоче жити.

В. Р.

Вѣсти зъ Угорскои Руси.

Унгварскій »Листокъ« доносить, що въ справѣ управы долѣ угорско-руского селяньства міністеръ рôльництва Дарани запорядивъ предложити собѣ зъ Марамороща списъ худобы и овець у тамошныхъ селянъ, а также списъ полонинныхъ пасовищъ.

Въ голоснôмъ угорско-рускôмъ вôдпустовôмъ мѣсци Марія Повчь, де находить ся монаша обитель Василіяньска зъ чудотворною иконою Матери Божои (»Повчаньскою«) лучивъ ся въ половинѣ серпня сего року просто скандалъ. Зôбрало ся тамъ около 15.000 руского народу на вôдпустъ въ празникъ Успенія Пресв. Дѣвы, а священникъ вôдправивъ паломникамъ литургію по мадярски. »Великимъ жальомъ трепещало мое серце« пише одень паломникôвъ до унгварскои »Науки«. Народъ нѣчого не розумѣвъ. По мадярской литургіи всѣ ждали, чи не вôдправить ся и славяньска, такъ нѣ! Редакція »Науки« дописуе вôдъ себе, що — якъ довѣдалась — тою справою заняла ся вже епархіяльна управа, бо-жь вѣдомо, що престолъ римскій заборонивъ вôдправляти Службу Божу по мадярски. Такъ то самѝ Русины кацапо-мадяроны, навѣть противъ заборони Риму, вырѣкають ся славяньского языка церковного, а силомôць вводять мадярскій для угорско-руского народу!

»Наука« доносить, що »общелюбимый братъ о. Юлій Стаканинець, сотрудникъ »Науки« и касіеръ общества св. Василія Великого въ Унгварѣ, выѣхавъ до Америки межи тамошныхъ еміґрантôвъ Русинôвъ. О. Стаканинець богато подорожувавъ по Европѣ, бувъ въ Африцѣ и Азіи; въ Святôй Земли и о нѣй писавъ въ »Науцѣ«. О. Стаканинець есть теперь въ Charleroi, Pa.

Цѣсаревичь Рудольфъ.

Нашѝ селяне ще до днесь свято ѣереконанѝ, що Рудольфъ, наслѣдникъ австрійского трону, жіе. Де-жь то може бути, щобы вôнъ застрѣливъ ся? Чи жь ему було зле або живъ въ нуждѣ? Хто бы вѣривъ, що его застрѣлено? Та-жь вôнъ бувъ такій добрый, такій лагôдный и вченый! Нѣ, вôнъ таки жіе, але втѣкъ далеко, генъ ажь за море, щобы схоронити ся передъ ворогами. Вôнъ бувъ той, що мавъ бѣднымъ помогти, знести драчѣ та податки, выгнати жидôвъ, упокорити панôвъ.

Такъ до днесь розумѣють нашѝ селяне та зъ любовю и жальомъ згадують того спасителя, що мавъ зробити конець ихъ нуждѣ. Нагла и загадочна смерть цѣсаревича Рудольфа, покрыта тайною задля причинъ приватныхъ, політичныхъ та зô взгляду на жіючѝ особы зробили его въ уявѣ нашихъ мужикôвъ живучимъ. То-жь не дивниця, до рôжнѝ аґенты та шахраѣ, що туманили людей бразилійскимъ та канадійскимъ райомъ, выкористали ту слѣпу вѣру нашого христіянина.

Й справдѣ, рôжнѝ вѣсти, урядовѝ и приватнѝ ходили о смерти Рудольфа, але въ самôй рѣчи були они далекими вôдъ дѣйсности и мало хто знае правду. На дняхъ найсвѣжійше число парискского выданя „Revue des Revues“ приносить намъ описъ и причину смерти цѣсаревича. Се подае княгиня Одескальчі, зъ графского дому Зічі. Описъ вѣрный, подае правдиву причину тои катастрофы и дуже вôдражаючій.

Рѣчь малась такъ:

Рудольфъ полюбивъ молоденьку баронесу, що звала ся на имя Вечера. Она потрафила его такъ опановати, що вôнъ хотѣвъ розвестись зъ своею женою Стефаніею и бувъ готовъ зречись наслѣдства трону. Навѣть удававъ ся листовно до папы римского зъ прошенемъ о розводъ, але звôдтамъ дôставъ вôтцѣвске упôмнене и раду: зносины тѝ розôрвати. Принадна Марія Вечера, а запекла донька вcходу, пôзнала, що ѣй грозить и запалала заздростю. — Той, кого она любить, не може належати до другои — та гадка опанувала нею. Она вымогла на ошоломленôмъ любовю, и винюмъ цѣсаревичу ще одну стрѣчу въ замочку Маерлінґъ, що лежить близько на полудни вôдъ Вѣдня и тамъ вылила свôй гнѣвъ та бôль. Она допустилась на нѣмъ злочиньства, а вôнъ за тое убивъ еи, а опôсля себе.

Се була темна зимова нôчь. Рудольфъ вôдвѣдавъ свôй улюбленый Маерлінґъ и вже мавъ вертати до Вѣдня. Въ тôмъ надôйшла Вечера и вôнъ улягъ еи чарови. Его добрѝ пріятелѣ спали спокôйно въ другôмъ крилѣ замку и о нѣчôмъ не знали. Слѣдуючого дня раненько санки цѣсаревича ждали передъ брамою, конѣ грали на морозѣ нетерпеливо, а пріятелѣ очѣкували, щобы попращати свого высокого друга. Зимно було страшне, але Рудольфъ, що вôдзначавъ ся пунктоальностю, чомусь не выходивъ. Графъ Гойосъ, щобы выслѣдити причину, удавъ ся до покоѣвъ цѣсаревича. Запукавъ, але тихо. Тогды отворивъ дверѣ и перестрашеный незвычайнымъ видомъ наробивъ крику, на котрый збѣглись другѝ. Ихъ очамъ представивъ ся страшный видъ. На широкôмъ лôжку лежала Марія Вечера, зъ блѣдо-спокôйнымъ лицемъ, а на еи скрани виднѣлась кровава плямка зъ заскорупѣлою кровю; видко, безъ борбы вôддалась въ обôйми смерти. Бѣля неи цѣсаревичь, скорченый, зъ безъображенымъ до непôзнаня лицемъ, та головою, облятою кровю. У нôгъ лежавъ револьверъ, що доповѣдавъ всьо...

Такъ оповѣдае княгиня Одескальчі о загадочнôй смерти цѣсаревича въ хвили, коли вдовиця Стефанія мае выходити замужь въ друге за мадярского, трохи молодшого вôдъ себе графа Елемера Лоньяя. Се цѣкаве и характеристичне, чому якъ разъ теперь дôстаесь на свѣтъ!

Крôмъ того та княгиня оповѣдае де-що бôльше. Рудольфъ мавъ слабôсть до жѣнокъ, а впроваджений графомъ Бомбелесомъ, бурґгофмайстромъ въ жѣноче товариство, скоро стратѝвъ невинность, а щобы не стративъ и здоровля, мусѣвъ собѣ попукати жену. Вкôнци запôзнавъ ся зъ 16-лѣтною, молодою, жвавою, темно-бѣлявочкою Стефаніею, королѣвною бельґійскою, котра сподобалась ему досыть. Ще тôлько передъ самыми заручинами зайшла сценка, черезъ яку всьо мало скôнчитись на нѣчôмъ. Ого Рудольфъ ѣдучи до своеи любки въ Бельгію, для розрывки тайкомъ забравъ до поїзду одну Вѣденочку. Будуча теща несподѣвано выйшла зъ донькою напротивъ на стацію и побачила будучого зятя зъ чужою дѣвчиною по-пôдъ руку. Наречена вôдвернулась и пôйшла и вже мало бути по всѣмъ. О тôмъ довѣдали ся оба батьки; цѣсарь и король. Цѣсаревича лагôдно упôмнули, вôнъ обѣцявъ поправу, а дипльоматы порванѝ нитки навязали знов и довели основу до кôнця. Стефанія стала женою Рудольфа и небавомъ ущасливила его донькою, але мужь скоро вернувъ до давныхъ привычокъ, що впроваджувало до дому неспокôй. Однакъ Стефанія знала его тримати и переслѣдовала, щобы неразъ — выслѣдивши свого любого пташка на дорозѣ до недоброго — завернути домôвъ. Ся незгода вгрызалась въ родинне жите цѣсаревичѣвъ все глубше и глубше, доки за посредствомъ своеи кревнячки-графинѣ не запôзнавъ ся зъ пречудесною Вечерою, котра спровадила знану катастрофу.

Се въ головнôмъ начеркъ обявлень княгинѣ Зічі въ французкôмъ дневнику; а яка ихъ цѣль — покажуть въ будучности обявленя другихъ.

X.

НОВИНКИ.

Добре имъ такъ!

Добре имъ такъ тымъ Англикамъ, най имъ не забагаесь людского добра. Поѣхали до полудневои Африки воювати Бурійцѣвъ, гадаючи, що за однымъ замахомъ здавлять ихъ, а золотѝ поля загорнуть для свого краю, а тымчасомъ показуе ся, що то не такъ легка справа. Бурійцѣ позанимали найдогôднѣйшѝ позиціи, а ихъ умѣстне ведене вôйны впроваджуе въ подивъ европейскихъ офіцерôвъ. Минувшого тыждня вôднесли Бурійцѣ надъ Англиками свѣтлу побѣду пôдъ мѣстомъ Ladysmith. Чимало тамъ згинуло людей а до 2 тысячѣ жовнѣрôвъ и до 45 англійскихъ офіцерôвъ забрали Бурійцѣ до неволѣ. Въ ихъ руки дôсталось досить амуніціи и мулôвъ, що призначенѝ до довозу амуніціи. Пôсля тои побѣды Бурійцѣ облягли мѣсто Ladysmith, де знаходить ся головна сила англійского войска, поперетинали всѣляку комунікацію телеґрафічну зъ Европою и тому въ Льондонѣ велике занепокоене, бо не знати на певно, що дѣе ся зъ ихъ войскомъ.

Убійство дочки.

Коло Нового Санча, въ селѣ Пивничнôй, въ Галичинѣ, увязнила жандармерія зъ наказу судіѣ слѣдчого, п. Поленьского, Йос. Явроцку и еи помôчникôвъ: Конст. Стапулу, Йосифа Бронѣшевского и Марію Маслянку, сестру Явроцкои, за се що они убили дочку Явроцкои, семилѣтну дитину, почôмъ вкинули еи до Попраду. Справа, основана на пôдкладѣ хлопскои еміґраціи, представляе ся въ сей спосôбъ: Мужь увязненои, Йосифы Явроцкои выеміґрувавъ передъ кôлькома лѣтами до Америки, що дало Явроцкôй нагоду до веденя неморального житя и приниманя въ своимъ домѣ чужихъ мужчинъ, а мѣжь ними также увязнено Йосифа Бронѣшевского, що удержувавъ зъ нею близшѝ зносины. Однакъ семилѣтна дочка стояла матери на перешкодѣ, бо зраджувала тайны матари, а навѣть доносила про нихъ батькови въ Америцѣ въ листахъ, котрѝ вже сама умѣла написати, бо була дуже талановитою дитиною. Мати старала ся спрятати еи зô свѣта, щобы не бути нараженою на докоры мужа, що зъ Америки вôдсылавъ жѣнцѣ листы дочки. Небавомъ зникла дѣвчина, а тѣло еи выловлено въ Попрадѣ. Пôдозрѣня на выродну матѣръ довели до судового слѣдства, що мало въ цѣлости ствердити еи вину.

Зъ Канады.

Гр. Паскарикъ зъ Stuartburn доносить намъ: „Чувъ я за духоборцѣвъ таке, що они не пють горѣвки, не курять тютюту и не ѣдять мяса, а тымчасомъ не всѣ они держать ся того. Въ октобрѣ повертавъ я разъ зъ дороги до дому, а що нôчь застала мене въ дорозѣ, то жь вступивъ до одного нѣмецкого фармера (Менонѣта) на нôчлѣгъ. У него робило щось чотырохъ духоборцѣвъ. Коли они засѣли до вечерѣ, то я побачивъ, що ѣли мясо, а по вечерѣ пили горѣвку и курили тютюнъ. Мушу сказати, що ту горѣвку здорово потягали, а коли розôгрѣли порядно головы, стали выкрикувати и выдупкувати, мало хаты не завалили. Такъ забавляли ся десь ажь по-за опôвнôчь. Видко, що и мѣжь духоборцями суть такѝ, що не повинують ся законамъ свои религіи.

Дюи не хоче президентуры.

Американцѣ доконче хотять мати Дюйого своимъ президентомъ, але вôнъ вôдпекуе ся вôдъ тои годности. На днахъ заявивъ вôнъ рѣшучо, що анѣ не думае про президентуру. Вôнъ сказавъ те саме заразъ по битвѣ пôдъ Манілею и теперь те повтаряе, а хто уперто пхае его на ту годнôсть, то по просту насмѣхаесь зъ него. У него нема до того анѣ здôбности, анѣ здоровля, анѣ не приносе ему бôльше славы.

Друге „золоте правило“,

то я думаю, що много зъ нихъ покинуло-бъ роскошѣ и зменшило-бъ тягарѣ тыхъ, котрыхъ працѣ теперь они не видять, тай котрѝ переходять нужду, о котрôй они не мають понятя. Кождому мудрому чоловѣкови мягчить ся серце на видъ бѣды его братôвъ. Та коли мы представимо собѣ положене людей, котрѝ задля насъ суть угнетенѝ, котрѝ працюють пôдчасъ, коли мы бавимо ся и коли собѣ представимо, що о много менше мы дѣйсно потребуемо, якъ вôдъ нихъ жадаемо, то чи-жь намъ серце не вмягчить ся, або чи мы будемо опирати ся тому, щобъ зменшити нужду, котрои мы самѝ есьмо причиною, особливо, коли намъ се въ нѣчôмъ не пошкодить?

ЧАСТЬ VI.

Перетяжене працею причиною піяньства.

. . . .

ЧАСТЬ VII.

Збиране маєтку для нашихъ дѣтей.

Коли мы робимо черезъ маетокъ нашѝ дѣти великими, думаючи, що нѣчого лѣпшого, якъ маетокъ, мы имъ не можемо лишити, то въ той спобôбъ даемо имъ поступати зъ другими людьми далеко не по людски, и не можемо мати бôльшого задоволеня по смерти, якъ той, котрый мае маетокъ для гнету другихъ.

ЧАСТЬ VIII.

Наука Христа.

Бôльша часть всего, що потрѣбне для житя, такъ скоро нищить ся, що кожде поколѣне мусить на ново на те потрѣбне до житя працювати; и коли мы подивимось на сучаснѝ часы окомъ любови, то замѣсть давати однымъ утискати другихъ, забажаемо въ серци своимъ, щобы всѣ стали божими дѣтьми и щобъ жили въ покорѣ и пôсля его приказôвъ стаючи его родиною. Въ той спосôбъ отворенѝ и росширенѝ нашѝ серця станутъ такъ чужими для выгôдъ и пышности, якъ бувъ самъ Спаситель имъ чужій.....

Бо, якъ вôнъ живъ въ простотѣ и поединчости, такъ и кождый зъ его родины жити мусить, памятаючи на Его слова: «Есть досыть для ученика бути не высше учителя»......

Тираньство самолюбства,

Тиранія скоро выносить ся, але и скоро упадае; по розваживши безчисленнѝ гнеты въ многихъ державахъ и нещастя, якѝ выйшли задля сварôвъ въ рôжныхъ краяхъ и вѣкахъ свѣта, пригадаймо собѣ, що самолюбство тому всему причиною; а тѝ, котрѝ еще свого самолюбного духа не покинули, не тôлько другимъ шкодять, але и собѣ, не маючи правдивого спокою анѣ въ тôмъ, анѣ въ будучôмъ житю, пôсля слôвъ Христа, котрый сказавъ, що они тамъ будуть, «де огонь нѣколи не гасить ся».

споводуе неспокôй:

Коли мы розважимо, якъ богато знищеня истнуе въ тôмъ свѣтѣ и якъ люде гонять за богатствомъ, щобъ вдоволити своѣй мысли, горячково працюючи, спорячи ся ажь до крови и стараючись жити житемъ, такъ неподôбнымъ до житя Пропятого на хрестѣ за весь свѣтъ;

и безъужиточнôсть працѣ,

и коли мы розважимо, якъ велике число людей працюе надъ выробомъ военныхъ орудій и якъ богато трудять ся арміи для обороны земель вôдъ нападу ворогôвъ и якъ тѝ арміи бѣдують; и коли розважимо, що тѝ, котрѝ управляють грунтъ, управляють его не лише для себе, але и для армій, а тѝ, котрѝ посѣдають землю, мають менше робôтникôвъ, якъ потрѣбують; и коли розважимо, якъ богато шукае ся за людьми по другихъ краинахъ, щобы тѝ остальну часть свого житя прожили якъ невôльники и що то все походить тôлько зъ самолюбтва —

Примѣръ Христа,

то можемо собѣ середъ того загального замѣшаня и середъ тыхъ сцепъ журбъ и клопотôвъ пригадати, що мы всѣ есьмо учениками Князя Мира, котрый бувъ поединчій и не гордый, и побажати собѣ не бути самолюбными анѣ що до ѣды, анѣ убраня, анѣ домôвъ, анѣ що до якои-небудь рѣчи. Такъ отже належачи до родины Христа и грядучи, якъ вôнъ ишовъ, мы можемо устоятись въ правости, для якои чоловѣкъ сотвореный, не маючи до дѣла зъ тыми вынаходами, якѝ чоловѣкъ у своѣй упавшôй мудрости повышуковавъ.

ЧАСТЬ IX.

Спосôбъ провадженя военъ есть такъ далекій вôдъ чистоты религіи Христа, що многѝ нерадо вдають ся въ нихъ. Тѝ, котрѝ такъ суть вызволенѝ вôдъ любови свѣта, що нѣчого не мають въ собѣ зъ самолюбного духа, жіють зъ Христомъ въ Бозѣ и Богъ береже ихъ навѣть въ часахъ тревоги. Тому, що они посѣдають тôлько, кôлько потрѣбно до удержаня ихъ родинъ, неспокôйнѝ думки о богатствѣ и панованю не тревожать ихъ; и они шукають вдоволеня въ тôмъ, щобы пôдчинити ся пôдъ волю Того, котрый будучи всемогучимъ и всепамятливымъ о своихъ дѣтяхъ, все можливе творить для ихъ добра; но хто вдае ся за богатствами и збирае ихъ и догоджуе собѣ, той глядить тôлько, щобы его богатства не розпорошували ся.

Звязь мѣжь богатствомъ а вôйною.

Звязь мѣжь ними така, якъ мѣжь огнивами одного ланцуха. Бажане богатства — се початокъ. Взмôцнене бажане богатства попыхае до дѣла, а осягненѝ богатства подобають ся. а хто ихъ мае, хоче ихъ боронити. Сила стереже богатства; сила, черезъ котру зыски и гандлярство противнѝ загальнôй справедливости удержують ся; вôдти гнетъ утримуваный свѣтскою політикою, прибирае имя справедливости и стае сѣменемъ розстрою въ души. Сѣмя се росте и росте, ажь доки плоду не выдасть. Тогды приходять жнива, о котрыхъ говорить пророкъ, що суть днемъ суму и роспачливого плачу. О ко-бъ мы освѣдчились супроти военъ, а свое уповане тôлько у Бозѣ покладали! Тогды мы ходили бы въ свѣтлѣ и розумѣли бы, въ якихъ грунтахъ лежать нашѝ фундаменты. Поглянымо на нашѝ маетки, на нашѝ статки, на убраня и задумаймось, чи сѣменъ вôйны у нашôй власности немае! Хто богатствъ шукае у вдоволюючôмъ ся дусѣ, той подобный до ростины, котра скоро плôдъ приносить. День неспокою надходить и Божеска любовь взывае приготовитись супроти него.

ЧАСТЬ X.

Земля условнымъ даромъ.

«Небеса, тôлько небеса, суть Господнѝ; а земля дана дѣтямъ чоловѣка». Якъ слуги Бога нашу землю або грунты маемо вôдъ Него якъ дарунокъ; тому маючи доходы зъ землѣ, намъ выпадае слухати свого Добродателя. Слабый чоловѣкъ може порушуватись неслушнымъ почутемъ, але досконала мудрôсть и доброта дае вôдповѣдно до своеи натуры. Земля есть даромъ нашимъ вôдъ Бога пôдъ условемъ, що будемо послушными дѣтьми; бо Вôнъ оденъ есть властителемъ «Мôй есть свѣтъ, сказавъ Вôнъ, и все, що у нѣмъ находить ся».

Право Израиля.

Израильскій законодавець зарядивъ, що его народъ може продавати свою батькôвщину тôлько на короткій часъ и що той, котрый продавъ землю, або его дѣти, знову въ роцѣ ювілею (по 50-ти лѣтахъ) можуть назадъ еи уживати. «Земля не може бути разъ на все продана, бо земля есть моя, сказавъ Господь, а вы тôлько чужинцѣ и подорожнѝ на нѣй». Се право було задлятого, щобъ богатый не утискавъ бѣдного, призбиравши богато грунтôвъ; а нашь Спаситель сказавъ: «Нѣ одна йота, нѣ одна титла не буде змѣнена зъ закона, доки все не буде довершене».

Коли божеска любовь запануе въ серцяхъ люду, а сей людъ буде постôйно поступати пôсля правды, тогды законъ буде сповненый, хочь и способы сповнюваня его будуть рôжнѝ: но коли люде будуть гнатись за богацтвомъ и якъ говорить пророкъ, будуть казати въ своихъ серцяхъ: Чи-жь не выросли намъ роги въ почутю нашои силы? то они вôдступлять вôдъ божеского права, не вважаючи нѣ на Бога, нѣ бѣдныхъ, но вважаючи тôлько на свои забаганки и химеры.

(Конець буде.)

Въ гостинѣ у трансвальского президента.

Одна Англійка зъ Наталю такъ пише про свою гостину у трансвальского президента Крігера, що его одноплеменики ведуть теперь войну зъ Англіею: „Отже я пошла до одної знакомої менѣ панѣ, що є своячкою Крігера, и попросила еи, щобы она мене завела до него. — Добре — сказала она — подемо; — и мы пошли до скромного домка президента. — Заждѣть тутъ на дворѣ — сказала до мене моя товаришка — я пôду насамперѣдь до середины дати про васъ знати. — Она запукала до дверей и выйшовъ внукъ президента. — Панѣ Крігеръ не може нынѣ нѣкого приняти — сказавъ вôнъ. — Дурниця — вôдповѣла моя пріятелька — зô мною чейже може побачити ся; пôду заразъ до середины и подивлю ся, що тамъ такого стало ся. — За кôлька хвиль вернула она назадъ и смѣючись сказала: Панѣ Крігеръ въ зломъ гуморѣ. Она якъ разъ робить порядки и стирає порохи въ столовôй комнатѣ, де за годину має ся вôдбувати засѣданє рады міністрôвъ. Я погадала собѣ, якъ бы то выглядало, коли бы жѣнка францускої президента републики стирала порохи въ парадныхъ саляхъ палаты на поляхъ елізейскихъ. — Ба — говорила моя добра пріятелька дальше — она навѣть и на очи не хоче видѣти нѣякої Англійки. Передъ кôлькома мѣсяцями, бачите, пріймала она кôлька дамъ англійскихъ, а котрась зъ тыхъ въ еи присутности сказала до другої: „Ото якесь старе пудло!“ Еи внукъ, що умѣе по англійски, переклавъ ту не конче лестну замѣтку своѣй бабцѣ. — Президентъ якъ разъ теперь сѣдає обѣдати, а по обѣдѣ лягає на пôвъ годинки спочити, отже не будемо могли его побачити. Мы пошли и я высказала голосно свое невдоволенє. То видко почувъ чоловѣкъ, що стоявъ передъ домомъ на вартѣ, бо пустивъ ся за мною и крикнувъ: Заждѣть, я его заразъ выкличу до васъ. — И дѣйстно за хвильку выйшовъ вôнъ зъ хаты и вынѣсъ крѣсло та поставивъ на верандѣ а вôдтакъ явивъ ся и самъ президентъ: Мене представлено ему. Президентъ, видко, не дуже бувъ радъ моѣй гостинѣ, пустивъ зъ люльки хмару дыму и плюнувъ мало що не на мои новѣ черевики а вôдтакъ сказавъ лишь «Добрый день!» та пошовъ назадъ до хаты. Ажъ теперь я переконала ся, якій у него простый звычай.

Шѣснайцять лѣтъ сну.

Парискѣ дневники пишуть, що въ минувшôмъ тыждни скôнчило ся 16 лѣтъ вôдъ дня, коли то привезено зъ департаменту Енсъ до Парижа молоду дѣвчину, що запала въ летаргічный сонъ. Летаргъ трѣває доси и є обсервованый лѣкарями. Дѣвчина є донькою налоговыхъ пияниць, мала напады гістеріи, а въ часѣ одного такого нападу запала въ 1883 р. у сонъ. Еи годують штучно булiономъ и молокомъ. Втратила она, якъ кажуть, дуже мало на вазѣ, бо особы, що западають у летаргічный сонъ, або гістерики потребують дуже мало поживы по тôй причинѣ, що организмъ дѣлає въ такôмъ станѣ дуже поволи. Летаргъ, що трѣвавъ бы такъ довго, належить до дуже рѣдкихъ выпадкôвъ.

Праця дѣтей въ Англіи.

Англія поперетинана сѣтею каналôвъ, котрыми переплывають сямъ и тамъ тяжкѣ поромы, що ихъ тягнуть старѣ конѣ, а тыми поганяють малѣ хлопцѣ о нужденнôмъ выглядѣ лиця.

Цѣлыми милями ѣдуть тѣ дѣти бѣля своихъ четвероножихъ товаришѣвъ, котрымъ неразъ самѣ помагають своими слабонькими силами. Трудно собѣ представити сумнѣйшого виду, якъ 10-лѣтного хлопця, що запрягаєсь вразъ зъ конемъ и тягне важкій човенъ. Слабоньке тѣло дѣтины выгинаєсь въ каблукъ, а великій човенъ, що колышесь на жовтыхъ филяхъ каналу, выглядає мовь той полінъ, що высысає животнѣ соки зъ тыхъ малыхъ истотъ. Чути лишь храпливый вôддыхъ коня, хлюпôтъ болота, порушуваного ногами и простацкѣ выкрикуваня и проклоны молодыхъ невôльникôвъ нужды.

Въ бôльшихъ, промысловыхъ мѣстахъ англійскихъ, головно въ Льондонѣ, дѣти идуть до роботы майже въ шестôмъ роцѣ житя, помагаючи тымъ способомъ своимъ родичамъ, а тѣ стараються всякими можливыми способами выкрутитись, щобы не посылати своихъ дѣтей до школы.

Найвчаснѣйше зачинають працювати дѣвчата. Стають ся они невôльницями зъ хвилею, коли зможуть вже держати въ своихъ малыхъ пальчикахъ иглу або пензель, щобъ нимъ розмазувати клій на дощинкахъ, на котрѣ налѣплюєсь папѣръ. Ось оденъ примѣръ зъ фабрики скриночокъ на сѣрнички.

Наймолодшимъ зъ дѣтей есть пяти-лѣтный хлопчикъ. Вôнъ розсмаровує клій на паперцятку, що нимъ залѣплюєсь стѣны скриночки. Маленькѣ его пальчики покрытѣ грубою верствою клею и бруду. Если суть грошѣ, то ѣсть обѣдъ, не перериваючи роботы. Въ одной комнатѣ болото и сморôдъ не до описаня. А въ тôй страшнôй атмосферѣ вôддыхає шѣстьохъ людей и працює цѣле свое житє. Працює цѣлый день, щобъ разомъ на шѣсть осôбъ заробити шилінґа и три пенсы, або вôсѣмдесять центôвъ на день.

„Маленька“.

Греція є тымъ краемъ, що має найменьшу газету, яка лише истнує на свѣтѣ. Газетка та печатає ся въ Ляриссѣ, въ формѣ вôсѣмки и числить чотыри стороны. Носить она назву, що цѣлкомъ ѣй до лиця: «Маленька». Коли турецкѣ войска войшли до Ляриссы, газетка перестала выходити, бо редакторъ еѣ утѣкъ зъ мѣста. Скоро однакъ вороги вôтчины зникли, «Маленька» пôдняла на ново свою дѣяльность, котра полягає на тôмъ, щобы нищити ворогôвъ, розумѣесь на паперѣ. Маленька часопись являє ся що тыждня и займає ся не лише політикою. Она мѣстить трактаты зъ обсягу фільозофіи, торговлѣ, промыслу, а крôмъ того подає описи подорожій. Редакторъ не забуває також на белетристику. И все те разомъ коштує двѣ драхмы на рôкъ. Найцѣннѣйша однакъ ся газета черезъ те, що пише чистою мовою и що правила граматики у неи въ великомъ пошанованю.

— Хто-бъ мавъ охоту набути дуже тано фонографъ, що выграває розличнѣ пѣснѣ, най зголосить ся до нашои редакціи. Фонографъ стоить лишь 19 доларôвъ.

Аґамі.

Въ пôвнôчнôй части полудневои Америки пастухи уживають замѣсть вôвчарского пса — птаха. Сей птахъ званый Индіянами «аґамі» нагадує зъ выгляду журавля, але є бôльшій и має красне пѣре. Въ дикôмъ станѣ жіє въ великихъ лѣсахъ, де можна надыбати его въ великихъ стадахъ, що числять неразъ по 200 штукъ. Хôдъ аґамі є повôльный и тяжкій. Коли перелякаєся, выдає голосъ, що нагадує звукъ трубы, тому называють его также трубачемъ. Аґамі освоює ся легко и привязує ся до свого пана, множить ся въ освоенôмъ станѣ безъ великихъ заходôвъ. «Трубачь» выводить вôвцѣ на пасовище и наглядає за ними, абы не розбѣгли ся. Карность въ стадѣ утримує при помочи клева и крылъ. Аґамі слухає свого пана и є дуже вдоволеный, коли его пастухъ погладить, причôмъ однакъ заздрôстный и вôдганяє инші звѣрята, коли зближають ся до пана и починають лестити ся. Не любить дуже пса и кота. Вôнъ знає такъ добре орієнтувати ся, що здає ся, не было выпадку, абы повѣрене его опѣцѣ стадо заблукало ся на розлогихъ пасовищахъ.

Дюи женить ся.

Недармо то кажуть люде, що въ старôмъ пецу самъ чортъ палить. И оно справдѣ такъ, а въ доказъ того есть именно женячка адмирала Дюйого, що то его такъ величаво приймали Американцѣ, коли повернувъ зъ Филипинъ. Дюи числить теперь 62 лѣтъ, а женить ся зъ 40 лѣтною вдовицею по однôмъ генералѣ.

— **Въ Моґунціи** готовлять ся до торжественного святкованя 500 лѣтнои рôчницѣ уродинъ Ґутенберґа, що вынайшовъ штуку друкарску. Торжество припаде на червень 1900 року, а зъ нимъ буде злучена выстава, подѣлена на три вôддѣлы. Вôддѣлъ историчный обôйме оказы друкарскои штуки всѣхъ часôвъ и народôвъ, а по при нихъ друкарскѣ приряды и машины, що выкажуть еи розвôй вôдъ першихъ еи початкôвъ. Вôддѣлъ ґрафічный представить можливо докладный образъ вытворôвъ ґрафічнои штуки въ еи теперѣшнôмъ станѣ. Третя ґрупа помѣстить найновшѣ машины и друкарскѣ приряды въ руху. Вкôнци буде вôтвореный въ часѣ торжества музей Ґутенберґа.

— **Въ** Mahanoy Plane, Pa. лучило ся сими днями велике нещасте. Чотырохъ людей присыпавъ въ майнахъ уголь такъ, що доси ще копають за ними другѣ робôтники. Мѣжь тыми нещасливыми было двохъ Литвинôвъ и двохъ Русинôвъ Трофимъ Драбикъ и Юрій Любчо. Першій походивъ зъ Щавного, повѣтъ Сянôкъ, зъ Галичины и належавъ до „Р. Н. Союза“, а другій походивъ зъ Ясеня, земплиньского комітату, на Угорщинѣ и не належавъ до жадной организаціи.

— **Братство** св. Михаила на Брейдѣ (Johnson City) дає балъ, на дохôдъ Братства, дня 18. новембра с. р. въ галли Іосифа Езьорского. Початокъ о 1. год. по полудни. Тікетъ 25 центôвъ.

Де-що цѣкавого.

— Оденъ нѣмецкій лѣкарь Фріцъ Лянґе вынайшовъ апаратъ (способъ), при помочи котрого можь вôдфотографовати внутренности чоловѣка, якъ жолудокъ и т. д.

— Царь россійскій Микола перебувъ щасливо операцію мозгу и за порадою лѣкарôвъ має удати ся на довшій часъ до Дармштадгъ, абы тамъ мôгъ въ спокою довшій часъ перебути.

— На тыхъ дняхъ посвячено въ Неварку оденъ великій чотыроповерховый будынокъ, а именно жидôвскій дôмъ сирôтскій, въ котрôмъ знайде примѣщене 200 дѣтей-сиротъ.

— Въ 1898 р. прибуло до Сполученыхъ Державъ 80.000 еміґрантôвъ бôльше нѣжь въ 1897 р.

— Одна Американка переѣхала на байсиклю 800 миль и то въ 01¾ годинахъ.

СМѢШНЕ.

ВЪ ШКОЛѢ.

Учитель: — Скажи менѣ Ваню зъ чого чоботы роблять?

Ваньо: — Зô шкôры.

У.: — Зôдки шкôра походить?

В.: — Выробляють зъ воловои шкôры.

У.: — Скажи менѣ яке звѣря дає тобѣ обутє и мясо?

В.: Мой отець.

ЗИРИТОВАНА ЖЕНЩИНА.

— Чи вже вôдданѣ суть мои папери до суду о розводъ? Прошу скаргу сейчасъ цофнути.

Адвокатъ: — Чи може погодили ся зъ мужемъ?

Зирит. женщина: — Боже, где тамъ, але не потребую розводитись, бо зôставъ забитый на желѣзници на мѣсци. Отже-жь пріймшамъ до васъ, пане, щобысьте въ моимъ имени выточили процесъ компаніи за шкоду.

МУДРЫЙ СЫНЪ.

Сынъ: — Татку, прошу клякнути на минутку.

Тато: — А то длячого, мôй сыну?

Сынъ: — Хотѣвъ бымъ на паперѣ вырисовати осла.

Отець: — Чи не казавъ я тобѣ, ты лайдаку, що если тя зобачу въ водѣ, то ти шкôру вытрѣпаю.

8-лѣтный сынъ: — Такъ, и длятого власне зъ воды выйшовъ-емъ, якъ увѣдѣвъ-емъ, що идете.

ХИТРЫЙ ЖЕБРАКЪ.

Оденъ жебракъ просивъ на улици одного богача о милостиню, но богачь не зважавъ на єго просьбу и ишовъ дальше своєю дорогою. Але жебракъ еще разъ приступивъ и каже:

— Єсли мене не вспоможете, то змусите мене до такого поступку, якого я ще нѣколи въ моимъ житю не пробувавъ.

Богачь думавъ, що тойже хоче собѣ що злого зробити, длятого запытавъ ся, що вôнъ властиво думає учинити, а бѣдакъ вôдповѣвъ:

— Мусѣвъ бымъ ити до роботы, чого я ще нѣколи не пробувавъ.

Новѣ книжки:

Дика Панѣ, Мопасана	84
Голодъ, Кн. Гамсуна	1.16
Полуйка, и др. Франка	74
Духъ часу и др. Кобрыньскои	84
Руска читанка для другои класы	34
Руска читанка для третои класы	56

Повысшѣ книжки, якъ и всякѣ другѣ выданя тутъ чи въ старôмъ краю, можна получити въ книгарни рускои читальнѣ въ Олифантъ, Па. О пару днѣвъ будемо мати також старокраєвѣ календарѣ.

Адресъ: J. J. Ardan, Box 418, Olyphant, Pa.

Хаты и села украиньскі.

(Конець.)

Вступаемъ до самого села. На входѣ бачимо на стовпѣ таблицю правительственну, на котрôй списана назва села, число его поселенцѣвъ, домôвъ и т. д. Въ право и въ лѣво малѝ купины землѣ поросли травою, останки салітряной копальнѣ; земля украиньскихъ степôвъ есть такъ бромѣнна въ салітру, що добуте салітры стало ся звычайною галузею промыслу. Побôчь насъ тягнуть ся поволи возы, запряженѝ волами, а за ними идуть украиньскѝ молодцѣ, вертаючи зъ поля, и спѣвають безъ перестанку дуже голосно.

Напротивъ насъ вызирають весело чисти гарненькѝ домики украиньскѝ зъ помежи буйного листя и высоко-рослои лободы, обôйстя окруженѝ высокими плотами зъ острожками. Зъ ворôтъ кождои хаты верещить на насъ кôлька псôвъ, котрыхъ тутъ есть майже бôльше, якъ вовкôвъ въ лѣсѣ. Нѣхто не опѣкуе ся тыми псами и дозволюе имъ скомлѣти и верещати до волѣ.

Тутъ и тамъ вôдбивае красше зъ помежи господарскихъ хатъ дôмъ священика або шляхтича. Дôмъ такій есть просторый и высшій, зъ красшими и бôльшими вôкнами и дверми; до головныхъ дверей припертый на стовпахъ ґанокъ, у панôвъ веранда, а передъ домомъ красують ся высокѝ дерева. Передъ одною або другою хатою бачимо молодицю, що ткае або вышивае килимы въ краснѝ цвѣты и взоры, на образъ оріентальныхъ диванôвъ. Цѣла Россія мае зъ Украины свои килимы, яко покрывала на санки або на пôдлоги.

* * *

Дорога веде черезъ середину села. Дороги сельскѝ суть рѣдко сухѝ, часомъ можна застрягти въ гною, котрый люде вывозять на дороги, бо земля на Украинѣ есть такъ товста, що навозу на поля зовсѣмъ не потреба. Напослѣдъ спускаемъ ся до найнизшого мѣсця, где есть великій ставъ, дико зарослый трощами и где перетинають ся розличнѝ дороги. Звôдси беремо ся до горы, где красуе ся церковь зъ банями и золочеными хрестами; въ одну руку иде ся до корчмы, въ другу до уряду. Доходимо до базару; вôнъ вôдзначуе ся малыми деревяными крамами, въ котрыхъ крамарѣ села спродають лôй, деготь, мѣдъ, килимы, пляцки зъ макомъ, огôрки, кавуны (мельоны), цвяхи, сокиры, мотузы и т. и. Въ недѣлю по службѣ божôй выходять тутъ всѣ головы родинъ въ широкихъ бѣлыхъ холошняхъ (штанахъ), въ чоботахъ зъ довгими холявами, въ высокихъ баранячихъ шапкахъ, грубыхъ вовняныхъ мантіяхъ, стають въ кругъ и сперши ся на довгѝ палицѣ, раду радять про всѣлякѝ справы.

Въ урядѣ сидить голова громады „выборный", и его пôдручный „атаманъ." Они не вмѣють писати, але мають «писаря», котрый за нихъ читае и пише и пересмотрюе паперы и пашпорты подорожныхъ.

Въ корчмѣ заняли гостѣ всѣ лавы, бо Русинъ-Украинецъ любить забавити ся. Веселôсть и охота наповняють корчму крикомъ, галасомъ, смѣхомъ и спѣвомъ. Межи тою товпою сѣдить блѣдый, худый жидокъ, зъ козячою борôдкою, а завсѣгды тверезый.

На дзвôници вдарено въ дзвоны; часъ до церкви на богослужене. Зô всѣхъ сторôнъ идуть громадно красно уквѣтчанѝ дѣвчата, молодицѣ, старшѝ жѣнки, ведучи дѣти за руку, парубки, мужики, старцѣ, въ святочныхъ строяхъ, ладомъ и поважно, и мавъ бы той серце не христіяньске, хто бы разомъ зъ ними не вступивъ до дому божого и не взнѣсъ молитвы до отця небесного.

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!

Т. Шевченко.

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды пануе брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!

Ив. Франко.